

# ISCED 97 – ÚROVNĚ VZDĚLÁNÍ

Popis každého vzdělávacího programu v sobě nese informaci o **úrovni vzdělání**, kterou tento program poskytuje, tedy jaké úrovni vzdělání jeho absolvent dosáhne. V popisu vzdělávacího programu jsou konkretizována jeho **klasifikační a doplňková hlediska**, která jsou určující pro zařazení vzdělávacího programu do hierarchie úrovní vzdělání.

V kódu popisujícím úroveň vzdělání se rozlišují dvě charakteristiky:

- **Úroveň vzdělání** – hlavní kód, pro jehož určení se používají **klasifikační hlediska**,
- **Typ následného vzdělávání** – charakteristika, k jejímuž určení slouží **doplňková hlediska**.

Klasifikace ISCED 97 má 7 základních úrovní vzdělání označených kódy 0 až 6:

| Kód | Úroveň vzdělání | Název úrovně                        |
|-----|-----------------|-------------------------------------|
| 0   | ISCED 0         | Preprimární vzdělání                |
| 1   | ISCED 1         | Primární vzdělání                   |
| 2   | ISCED 2         | Nižší sekundární vzdělání           |
| 3   | ISCED 3         | Vyšší sekundární vzdělání           |
| 4   | ISCED 4         | Postsekundární neterciární vzdělání |
| 5   | ISCED 5         | Terciární vzdělání - první stupeň   |
| 6   | ISCED 6         | Terciární vzdělání - druhý stupeň   |

**Klasifikační hlediska** představují výčet konkrétních podmínek, jejichž splněním je vzdělávací program zařazen do skupiny vzdělávacích programů poskytujících určitou úroveň vzdělání. Tuto úroveň vzdělání pak následně mají jeho absolventi. Struktura klasifikačních hledisek je **specifická pro každou úroveň vzdělání**, hodnoty jednotlivých klasifikačních hledisek jsou definovány vždy pro každý vzdělávací program samostatně.

Orientační výčet hlavních klasifikačních hledisek uvádí následující přehled, podrobněji viz jednotlivé úrovně:

| Úroveň vzdělání |                                                              | Obvyklý věk |         | Obv. délka trvání (roky) | Vstup z úrovně | Výstup do úrovně | Rámcový vzdělávací program                                                                                                                                    |
|-----------------|--------------------------------------------------------------|-------------|---------|--------------------------|----------------|------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| kód             | název                                                        | vstupu      | výstupu |                          |                |                  |                                                                                                                                                               |
| 0               | Preprimární vzdělání                                         | 3           | 6       | 3                        | -              | 1                | Uvedení dětí raného věku do prostředí školního typu, získání základních sociálních návyků.                                                                    |
| 1               | Primární vzdělání (první stupeň základního vzdělání)         | 6           | 11      | 5                        | 0              | 2                | Poskytnutí pevného základního vzdělání ve čtení, psaní a matematice spolu s elementárním porozuměním ostatním předmětům.                                      |
| 2               | Nižší sekundární vzdělání (druhý stupeň základního vzdělání) | 11          | 15      | 4                        | 1              | 3, TP            | Dokončení základního vzdělání, položení základů pro celoživotní vzdělávání, vytváření základních dovedností. Konec povinné školní docházky.                   |
| 3               | Vyšší sekundární vzdělání                                    | 15          | 19      | 4                        | 2              | 3, 4, 5, TP      | Druhý stupeň sekundárního vzdělání, programy jsou častěji předmětově specializovány.                                                                          |
| 4               | Postsekundární neterciární vzdělání                          | 19+         | 20+     | 1                        | 3              | 5, TP            | Programy sloužící pro rozšiřování znalostí získaných na úrovni ISCED 3.                                                                                       |
| 5               | Terciární vzdělání - první stupeň                            | 19+         | 24+     | 5                        | 3, 4           | 6                | Programy s obsahem na vyšší úrovni než ISCED 3 nebo 4 poskytující kvalifikaci k vědecko-výzkumným programům i k profesím s vysokými kvalifikačními požadavky. |
| 6               | Terciární vzdělání - druhý stupeň                            | 24+         | 27+     | 3+                       | 5              | TP               | Programy, které vedou přímo k udělení vědecko-výzkumné kvalifikace.                                                                                           |

TP = trh práce

**Doplňková hlediska** slouží k podrobnějšímu členění úrovně vzdělání do podkategorií, které specifikují možnosti následného postupu absolventa v dalším vzdělávání. Jsou proto využity pouze u úrovně vzdělání 2, 3, 4 a 5, z nichž je obecná možnost různého dalšího postupu ve vzdělávacím procesu. Mezi doplňková hlediska patří obvykle (i) zaměření programu, (ii) typ následného vzdělávání nebo určení a (iii) úhrnná teoretická doba trvání programu. Struktura doplňkových hledisek je **specifická pro každou úroveň vzdělání**, hodnoty jednotlivých doplňkových hledisek jsou definovány vždy pro každý vzdělávací program samostatně.

Jednotlivé podkategorie vzdělání jsou určeny kombinací obsahu doplňkových hledisek u konkrétních úrovních vzdělání. V příslušných kapitolách jsou popsány a uspořádány do přehledných schémat. Jednotlivé vzdělávací programy jsou zařazeny do podkategorií A, B, resp. C podle toho umožňují-li vstup do další (a jaké) úrovně nebo směřují-li přímo na trh práce.

**Úroveň vzdělání respondenta** je dána charakterem absolvovaného **vzdělávacího programu** dle klasifikačních a doplňkových hledisek. Popis jednotlivých úrovní vzdělání proto spočívá především v popisu charakteru do nich spadajících vzdělávacích programů.

Ve statistických úlohách bývá nejobvyklejší zjišťování **nejvyšší** dosažené úrovně vzdělání. Pokud respondent absolvoval různé vzdělávací programy a dosáhl v nich různé úrovně vzdělání, uvádí se nejvyšší dosažená úroveň bez ohledu na pořadí v jakém byla dosažena. Nemusí tedy jít o poslední absolvovaný vzdělávací program.

Za **dosažené** vzdělání lze považovat jen takové, které bylo ukončeno řádným způsobem dle regulí platných pro daný vzdělávací program. Pokud vzdělání nebylo (ještě) řádným způsobem dokončeno a uzavřeno, nemůže být klasifikováno jako dosažené.

#### ***Poznámky k následujícím popisům úrovní vzdělání:***

Dále uváděné popisy jednotlivých úrovní vzdělání **konkretizují klasifikační a doplňková hlediska** příslušné úrovně a další aspekty důležité pro posuzování úrovně vzdělání. Konkretizace je orientovaná především na podmínky českého školství.

Uváděné **příklady** škol poskytujících vzdělávací program zařazený do popisované úrovně vzdělání jsou vzaty jen ze současného českého školského prostředí. V příkladech nejsou z čistě technických důvodů zahrnuty vzdělávací programy, které jsou již ukončené. Jimi poskytnutá úroveň vzdělání se určuje podle obecných popisů a podle klasifikačních a doplňkových hledisek.

## **ISCED 0 - Preprimární vzdělání**

### **Základní pravidla**

Vzdělávací programy na úrovni ISCED 0, definované jako počáteční stupeň organizované výuky, jsou určeny především k tomu, aby děti raného věku uvedly do prostředí školního typu. Po dokončení těchto programů děti pokračují ve svém vzdělávání na úrovni 1 (primární vzdělávání).

Aby mohl být program považován za preprimární vzdělávání, musí probíhat ve škole nebo v jiném zařízení mimo rodinu. Této formulace se používá pro odlišení činností v takovém prostředí, jako je primární škola, předškolní zařízení nebo mateřská škola, od služeb, které se uskutečňují v prostředí domácnosti nebo v rodině.

Programy preprimárního vzdělávání jsou určeny pro děti, kterým jsou alespoň tři roky. Horní věková hranice závisí na typickém věku pro vstup do primárního vzdělávání (v ČR obvykle 6 let).

### **Zahrnuje:**

- vzdělávání organizované pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Toto vzdělávání může být poskytováno i v nemocnicích nebo ve školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. V takovém případě nelze určit horní věkovou hranici,
- osoby bez vzdělání, které neukončily ani vzdělání odpovídající 1. stupni základní školy.

### **Nezahrnuje:**

- vzdělávání dospělých.

### **Klasifikační hlediska**

Pro definici začátku a konce preprimárního vzdělávání, to znamená pro hranici mezi preprimárním vzděláváním a péčí o dítě, nebo mezi preprimárním vzděláváním a primárním vzděláváním, jsou důležitá tato hlediska:

- výchovný charakter programu,
- škola nebo jiné zařízení mimo rodinu,
- minimální věk dětí, o které zařízení pečuje,
- horní věková hranice dětí,
- kvalifikace pedagogických pracovníků.

Úroveň ISCED 0 (preprimární vzdělání) poskytují v České republice zařízení, která splňují uvedená kritéria.

### **Příklady vzdělávacích programů zařazených v ISCED 0 v České republice:**

- mateřská škola
- speciální mateřská škola
- přípravný stupeň (pomocné školy)
- přípravný ročník speciální základní školy a zvláštní školy
- přípravná třída pro děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí

# **ISCED 1 - Primární vzdělání**

## **Základní pravidla**

Vzdělávací programy úrovně ISCED 1 jsou obvykle vytvářeny tak, aby žákům poskytly pevné základní vzdělání ve čtení, psaní a matematice spolu s elementárním porozuměním ostatním předmětům, jako jsou dějepis, zeměpis, přírodní vědy, společenské vědy, výtvarné umění a hudba. V některých případech existuje i náboženská výchova.

Vzdělávací programy jsou organizovány spíše na základě výukových jednotek nebo projektů než podle předmětů. Touto základní charakteristikou se liší programy na úrovni ISCED 1 od programů úrovně ISCED 2.

V zemích, kde je primární vzdělávání součástí základního vzdělávání, patří do úrovně 1 pouze jeho první stupeň. Není-li základní vzdělávání oficiálně rozděleno do stupňů, doporučuje se jako první stupeň klasifikovat pouze prvních šest let.

Jádrem této úrovně je vzdělávání dětí, jejichž obvyklý vstupní věk není nižší než pět let a vyšší než sedm let. Tato úroveň trvá většinou pět let plné školní docházky.

## **Zahrnuje:**

- vzdělávací programy určené pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami,
- osoby s nedokončeným základním vzděláním (při dokončení vzdělání odpovídajícímu 1. stupni základní školy),
- alfabetační programy organizované jak v rámci, tak i mimo rámec školského systému, jejichž obsah se podobá obsahu primárního vzdělávání a jež jsou určeny osobám, které jsou příliš staré pro vstup do škol poskytujících primární vzdělávání. Nevyžadují totiž žádné předchozí formální vzdělání.

## **Klasifikační hlediska**

Pro definování úrovně ISCED 1, primárního vzdělávání, platí následující hlediska:

- primární vzdělávání je charakterizováno jako počátek systematického vzdělávání, např. čtení, psaní a matematiky,
- vstup do institucí nebo programů primárního vzdělávání,
- počátek povinné školní docházky v zemích, kde je zavedena.

Úroveň ISCED 1 (primární vzdělání) poskytují v České republice zařízení, která splňují uvedená kritéria.

## **Příklady vzdělávacích programů zařazených v ISCED 1 v České republice:**

- 1. stupeň základní školy (1. – 5. ročník)
- 1. stupeň speciální základní školy (1. – 5. ročník)
- zvláštní škola (1. a 2. stupeň)
- pomocná škola

## **ISCED 2 - Nižší sekundární vzdělání**

### **Základní pravidla**

Obsah vzdělávání úrovně ISCED 2 je obvykle určen k dokončení základního vzdělávání, které začalo úrovní ISCED 1. Vzdělávacím cílem úrovně ISCED 2 je položit základy pro celoživotní vzdělávání a pro rozvoj člověka, na nichž se pak mohou systematicky rozvíjet další vzdělávací příležitosti.

Vzdělávací programy úrovně ISCED 2 se obvykle skládají z více předmětů, které vyučují specializovaní učitelé a v jedné třídě učí častěji více učitelů podle své specializace. Na této úrovni se plně vytvářejí základní dovednosti. Konec úrovně ISCED 2 se často shoduje s koncem povinné školní docházky (pokud existuje).

V zemích, kde je primární vzdělávání součástí „základního vzdělávání“, patří druhý stupeň základního vzdělávání do úrovně ISCED 2. Pokud není „základní vzdělávání“ oficiálně rozděleno do dvou stupňů, zařazují se na úroveň ISCED 2 ty roky, které následují po 6. ročníku.

### **Zahrnuje:**

- vzdělávací programy určené pro děti a mládež se speciálními vzdělávacími potřebami,
- vzdělávací programy pro veškeré vzdělávání dospělých, jež se svým obsahem podobají vzdělávání poskytovanému na této úrovni, např. vzdělávání, které poskytuje dospělým základní dovednosti nutné pro další učení či kurzy pro doplnění vzdělání,
- osoby, které absolvovaly celé základní vzdělávání.

### **Klasifikační hlediska**

Pro definování úrovně 2, nižšího sekundárního vzdělávání, platí následující klasifikační hlediska:

- začátek předmětově uspořádaného vzdělávání s více specializovanými učiteli,
- plné vytváření základních dovedností a základů pro celoživotní učení,
- vstup po přibližně šesti (v ČR pěti) letech primárního vzdělávání,
- ukončení této úrovně po asi devíti letech od vstupu do primárního vzdělávání,
- v zemích, kde je zavedena povinná školní docházka, se často s jejím ukončením shoduje i konec této úrovně.

Úroveň ISCED 2 (nižší sekundární vzdělání) poskytují v České republice zařízení, která splňují uvedená kritéria.

### **Doplňková hlediska**

Úroveň ISCED 2 je podrobněji členěna do podkategorií A, B a C určujících možnost následného postupu absolventa z daného výukového zařízení. Ke správnému určení podkategorie je třeba dvou doplňkových hledisek, která charakterizují příslušný vzdělávací program:

- zaměření programu,
- typ následného vzdělávání nebo určení.

### **Zaměření programu**

Doplňkové hledisko *zaměření programu* rozděluje programy do kategorií:

- všeobecné vzdělávání,
- příprava na odborné vzdělávání,
- odborné vzdělávání.

### **Typ následného vzdělávání nebo určení**

Vzdělávací programy úrovně ISCED 2 mohou být dále rozděleny podle určení, jemuž programy slouží, což vede k tomuto rozlišení:

- ISCED 2A** programy určené pro přímý vstup na úroveň 3 v posloupnosti, která může vést k terciárnímu vzdělávání,
- ISCED 2B** programy určené k přímému vstupu na úroveň 3C,
- ISCED 2C** programy určené především pro přímý vstup na trh práce (též nazývané „konečné programy“).

#### Kombinace doplňkových hledisek pro ISCED 2

| Programy úrovně ISCED 2 | Typ následného vzdělávání nebo určení                                                          |                                                | Zaměření programu    |                                |                    |
|-------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|----------------------|--------------------------------|--------------------|
|                         |                                                                                                |                                                | Všeobecné vzdělávání | Příprava na odborné vzdělávání | Odborné vzdělávání |
| <b>ISCED 2A</b>         | Programy umožňující vstup na úroveň ISCED 3                                                    | Programy umožňující vstup do programů ISCED 3  |                      |                                |                    |
| <b>ISCED 2B</b>         |                                                                                                | Programy umožňující vstup do programů ISCED 3C |                      |                                |                    |
| <b>ISCED 2C</b>         | Programy připravující pouze pro přímý vstup na trh práce, neumožňující vstup na úroveň ISCED 3 |                                                |                      |                                |                    |

#### Příklady vzdělávacích programů zařazených v ISCED 2 v České republice:

- 2A 2. stupeň základní školy, (6. - 9., resp. 10. ročník)
- 2A 2. stupeň speciální základní školy
- 2A 1. a 2. ročník 6letého gymnázia
- 2A 1. - 4. ročník 7letého gymnázia
- 2A 1. - 4. ročník 8letého gymnázia
- 2A 1. - 4. ročník 8letých oborů konzervatoře
- 2A kurzy pro doplnění základního vzdělání
- 2A osoby, které absolvovaly celé základní vzdělávání
- 2B kurzy pro doplnění vzdělání poskytovaného zvláštní školou
- 2C pomocná škola (pracovní stupeň)
- 2C základní škola speciální (9. a 10. ročník)
- 2C učební obory se zvlášť upravenými učebními plány vyučované v učilištích a v odb. učilištích
- 2C praktická škola jednoletá a dvouletá
- 2C střední škola – obor praktická škola jednoletá a dvouletá
- 2C zvláštní škola (3. stupeň)
- 2C kurzy pro doplnění vzdělání poskytovaného pomocnou školou
- 2C kurzy pro doplnění základů vzdělání

## **ISCED 3 - Vyšší sekundární vzdělání**

### **Základní pravidla**

Úroveň ISCED 3 začíná obvykle po ukončení běžné povinné školní docházky v těch zemích, kde existuje. Je zde větší specializace než na úrovni ISCED 2 a také učitelé často potřebují vyšší kvalifikaci nebo specializaci než na úrovni ISCED 2. Typický věk vstupu na tuto úroveň je 15 nebo 16 let.

Vzdělávací programy zahrnované do úrovně ISCED 3 vyžadují obvykle dokončení zhruba devíti let vzdělání při plné školní docházce (tj. od začátku úrovně ISCED 1) nebo kombinaci základního vzdělání a odborných životních zkušeností. Minimálním vstupním požadavkem je dokončení úrovně ISCED 2 nebo prokázání schopnosti zvládnout vzdělávací programy této úrovně.

### **Zahrnuje:**

- vzdělávání pro děti a mládež se zvláštními vzdělávacími potřebami,
- vzdělávací programy pro osoby se speciálními potřebami a takové vzdělávání dospělých, které jsou obsahově podobné vzdělávání na této úrovni poskytovanému.

### **Nezahrnuje:**

- doučovací programy určené pro osoby, které se účastnily programu na úrovni ISCED 2, ale které nedosáhly jeho cílů (a které tudíž nemohou být co do obsahu považovány za ekvivalentní žádnému z programů ISCED 3). Tyto osoby by neměly být klasifikovány na úrovni ISCED 3, ale ISCED 1 nebo ISCED 2, v závislosti na vzdělávacím obsahu absolvovaných programů.

### **Klasifikační hlediska**

Pro určení úrovně ISCED 3 platí tato hlediska:

- vstup po obvykle 9 letech vzdělávání od začátku úrovně ISCED 1 při plné školní docházce,
- minimální požadavek pro vstup – obvykle dokončení úrovně ISCED 2.

### **Doplňková hlediska**

Úroveň ISCED 3 je dále podrobněji členěna do podkategorií A, B a C, které charakterizují možnosti následného postupu absolventa z daného výukového zařízení. Ke správnému určení této podkategorie je třeba tří doplňkových hledisek, která charakterizují příslušný vzdělávací program:

- zaměření programu,
- typ následného vzdělávání nebo určení,
- úhrnná teoretická doba trvání programu.

### **Zaměření programu**

Doplňkové hledisko *zaměření programu* rozděluje programy do kategorií:

- všeobecné vzdělávání,
- příprava na odborné vzdělávání,
- odborné vzdělávání.

### **Typ následného vzdělávání nebo určení**

Vzdělávací programy úrovně ISCED 3 mohou být dále rozděleny podle určení, jemuž programy slouží, na následující tři odlišné skupiny:

|                 |                                                                                                                                                                                                                  |
|-----------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>ISCED 3A</b> | programy úrovně ISCED 3 zajišťující přímý vstup na úroveň ISCED 5,                                                                                                                                               |
| <b>ISCED 3B</b> | programy úrovně ISCED 3 zajišťující přímý vstup na úroveň ISCED 5B,                                                                                                                                              |
| <b>ISCED 3C</b> | programy úrovně ISCED 3, které nejsou určeny pro přímý vstup na úroveň ISCED 5A nebo ISCED 5B. Tyto programy tedy směřují přímo na trh práce, k programům úrovně ISCED 4 nebo k dalším programům úrovně ISCED 3. |

### Úhrnná teoretická doba trvání programu

Třetí doplňkové hledisko, úhrnná teoretická doba trvání programu v ekvivalentu doby plné školní docházky, se počítá od začátku úrovně ISCED 3. Toto hledisko se užívá zejména pro programy úrovně ISCED 3C.

### **Kombinace doplňkových hledisek pro ISCED 3**

| Programy úrovně ISCED 3 | Typ následného vzdělávání nebo určení                                                                                                                     |                                                | Zaměření programu    |                                |                    |
|-------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|----------------------|--------------------------------|--------------------|
|                         |                                                                                                                                                           |                                                | Všeobecné vzdělávání | Příprava na odborné vzdělávání | Odborné vzdělávání |
| ISCED 3A                | Programy umožňující vstup na úroveň ISCED 5                                                                                                               | Programy umožňující vstup do programů ISCED 5  |                      |                                |                    |
| ISCED 3B                |                                                                                                                                                           | Programy umožňující vstup do programů ISCED 5B |                      |                                |                    |
| ISCED 3C                | Programy umožňující přímý vstup na trh práce, vstup do programů úrovně ISCED 4 a do dalších programů úrovně ISCED 3, neumožňující vstup na úroveň ISCED 5 |                                                |                      |                                |                    |

### **Příklady vzdělávacích programů zařazených v ISCED 3 v České republice:**

- 3A 4leté (5leté) gymnázium
- 3A 3. - 6. ročník 6letého gymnázia
- 3A 5. - 7. ročník 7letého gymnázia
- 3A 5. - 8. ročník 8letého gymnázia
- 3A obory středních odborných škol ukončené maturitní zkouškou
- 3A střední vzdělávání ukončené závěrečnou zkouškou
- 3A obory středních odborných učilišť ukončené maturitní zkouškou
- 3A obory středních speciálních škol ukončené maturitní zkouškou
  
- 3B 5. - 6. ročník 8letých oborů konzervatoře
- 3B 1. - 4. ročník 6letých oborů konzervatoře
- 3B 1. - 5. ročník speciální konzervatoře
  
- 3C obory středních odborných škol ukončené závěrečnou zkouškou
- 3C střední vzdělávání
- 3C střední vzdělávání ukončené výučním listem
- 3C obory středních odborných učilišť ukončené závěrečnou zkouškou
- 3C obory středních speciálních škol ukončené závěrečnou zkouškou
- 3C studium jednotlivých předmětů na střední škole
- 3C rekvalifikační kurzy ukončené závěrečnou zkouškou

## ***ISCED 4 - Postsekundární neterciární vzdělání***

### **Základní pravidla**

ISCED 4 podchycuje programy, které jsou z mezinárodního pohledu hraniční mezi vyšším sekundárním a postsekundárním vzděláváním, i když v konkrétní zemi mohou být jasně považovány za vyšší sekundární nebo za postsekundární programy.

Programy **ISCED 4 nelze**, s ohledem na obsah, **považovat za programy terciární úrovně vzdělávání**. Většinou nemívají výrazně vyšší úroveň než programy úrovně ISCED 3, ale slouží pro rozšiřování znalostí účastníků, kteří již ukončili studium programů úrovně ISCED 3.

**Patří sem** programy určené k přípravě studentů pro studium na úrovni ISCED 5, kteří, ačkoli ukončili úroveň ISCED 3, nestudovali kurikulum, které by umožňovalo vstup na úroveň ISCED 5, to znamená základní přípravné kurzy pro studium na vysoké škole, nebo krátké odborné programy. Lze sem rovněž zahrnout také druhé sekundární programy.

### **Zahrnuje také:**

- odborné tematické kurzy uskutečněné během profesního života člověka, např. školení o používání počítačových programů,
- rekvalifikační kurzy.

### **Klasifikační hlediska**

Pro určení úrovně ISCED 4 platí tato hlediska:

- programy zpravidla vyžadují úspěšné zakončení úrovně ISCED 3, to znamená jakéhokoli programu úrovně ISCED 3A, 3B nebo 3C, jehož typická úhrnná teoretická doba trvání je alespoň tři roky,
- obsah programu může být specializovanější nebo podrobnější a jeho realizace může být složitější než u obsahu těch programů, které jsou nabízeny na vyšší sekundární úrovni bez ohledu na to, v jaké instituci je tento program organizován,
- studující jsou obvykle starší než studující programů na vyšší sekundární úrovni,
- typická doba trvání programu se pohybuje mezi šesti měsíci až dvěma roky (v přepočtu na prezenční studium).

### **Doplňková hlediska**

K dalšímu rozdělení této úrovně je zapotřebí tří hledisek:

- zaměření programu,
- typ následného vzdělávání nebo určení,
- úhrnná teoretická doba trvání programu.

### **Zaměření programu**

Doplňkové hledisko *zaměření programu* rozděluje programy do kategorií:

- všeobecné vzdělávání,
- příprava na odborné vzdělávání,
- odborné vzdělávání.

### **Typ následného vzdělávání nebo určení**

Podle tohoto doplňkového hlediska může být úroveň ISCED 4 dále rozdělena takto:

|                 |                                                                                                                 |
|-----------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>ISCED 4A</b> | programy připravující ke vstupu na úroveň ISCED 5,                                                              |
| <b>ISCED 4B</b> | programy připravující ke vstupu na úroveň ISCED 5B,                                                             |
| <b>ISCED 4C</b> | programy úrovně ISCED 4, které nejsou určeny pro přímý vstup na úroveň ISCED 5, ale směřují přímo na trh práce. |

### Úhrnná teoretická doba trvání

Úhrnnou dobu trvání je třeba počítat od začátku ISCED 4. Programy jsou v ČR obvykle v délce šest měsíců až dva roky.

### **Kombinace doplňkových hledisek pro ISCED 4**

| Programy<br>úrovně<br>ISCED 4 | Typ následného vzdělávání nebo určení                                                 | Zaměření programu       |                                      |                       |
|-------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|--------------------------------------|-----------------------|
|                               |                                                                                       | Všeobecné<br>vzdělávání | Příprava<br>na odborné<br>vzdělávání | Odborné<br>vzdělávání |
| <b>ISCED 4A</b>               | Programy umožňující vstup na úroveň ISCED 5                                           |                         |                                      |                       |
| <b>ISCED 4B</b>               | Programy umožňující vstup na úroveň ISCED 5B                                          |                         |                                      |                       |
| <b>ISCED 4C</b>               | Programy umožňující přímý vstup na trh práce,<br>neumožňující vstup na úroveň ISCED 5 |                         |                                      |                       |

### **Příklady vzdělávacích programů zařazených v ISCED 4 v České republice:**

- 4A nástavbové studium
- 4A zkrácené studium v oborech ukončených maturitní zkouškou
- 4A bývalé pomaturitní studium kvalifikační
- 4A absolventi středních škol ukončených maturitní zkouškou, kteří absolvovali vzdělání v dalších oborech ukončených maturitní zkouškou
- 4A absolventi středních škol ukončených maturitní zkouškou, kteří absolvovali další vzdělání organizované vysokou školou nesměřující k udělení titulu
- 4C učební obory po absolvování střední školy
- 4C rekvalifikační kurzy vyžadující předchozí vzdělání na střední škole
- 4C rekvalifikační kurzy v délce od 6 měsíců do 2 let
- 4C pomaturitní studium na jazykových školách s akreditací MŠMT
- 4C zkrácené studium v oborech ukončených výučním listem
- 4C absolventi středních škol ukončených závěrečnou zkouškou, kteří absolvovali vzdělání v dalších oborech ukončených závěrečnou zkouškou

## **ISCED 5 - Terciární vzdělání - první stupeň**

### **Základní pravidla**

Do této úrovně se zařazují terciární programy, které mají vzdělávací obsah vyšší úrovně než programy úrovně ISCED 3 a ISCED 4. Vstup do těchto programů obvykle vyžaduje úspěšné dokončení úrovně ISCED 3A nebo ISCED 3B nebo podobnou kvalifikaci na úrovni ISCED 4A nebo ISCED 4B.

Úroveň ISCED 5 zahrnuje rovněž všechny programy vědecké přípravy, které nejsou součástí doktorského studia, jako jsou všechny typy magisterských programů.

V některých zemích se studenti, kteří začínají studovat na terciární úrovni, mohou zapsat přímo ke studiu pro získání vědecké kvalifikace. V takovém případě musí být ta část programu, která se zaměřuje na vysoce kvalifikovanou vědeckou přípravu, klasifikována jako úroveň ISCED 6 a počáteční roky jako úroveň ISCED 5.

Do této úrovně lze zařadit i programy vzdělávání dospělých, které jsou svým obsahem shodné s programy ISCED 5.

### **Klasifikační hlediska**

Pro definování úrovně ISCED 5 platí tato hlediska:

- obvyklým minimálním požadavkem pro vstup na tuto úroveň je úspěšné dokončení úrovně ISCED 3A nebo ISCED 3B nebo úrovně ISCED 4A nebo ISCED 4B,
- programy úrovně ISCED 5 nevedou přímo k udělení vědecké kvalifikace (úroveň ISCED 6),
- tyto programy musí mít úhrnnou teoretickou dobu trvání alespoň 2 roky od počátku úrovně ISCED 5.

### **Doplňková hlediska**

Pro další rozdělení úrovně ISCED 5 je zapotřebí tří doplňkových hledisek:

- typ programů,
- úhrnná teoretická doba trvání,
- umístění programu ve struktuře diplomů a kvalifikačních osvědčení.

### **Typ programů**

Rozlišují se dva hlavní typy programů terciární úrovně vzdělávání:

#### ***Teoreticky orientované***

jsou programy, poskytující dostatečnou kvalifikaci pro přístup k vědeckým programům (např. historie, filozofie, matematika atd.) a k profesím s vysokými kvalifikačními požadavky (např. lékařství, zubní lékařství, architektura atd.). Obvykle jde o dlouhodobé programy, kde minimální úhrnná teoretická doba trvání na terciární úrovni činí tři roky ekvivalentu prezenčního studia, třebaže je pro ně typické, že trvají 4 nebo více let. Nejčastěji jsou zařazovány do úrovně ISCED 5A.

#### ***Odborně či profesně orientované***

programy poskytují specifickou kvalifikaci pro určitou profesi. Obsah těchto programů je orientován prakticky, je specializován na určité povolání a má účastníkům zprostředkovat praktické dovednosti a znalosti nutné pro výkon příslušného povolání nebo řemesla nebo skupiny povolání nebo řemesel. Úspěšné zakončení těchto programů poskytuje absolventovi kvalifikaci uznávanou trhem práce, neumožňuje však přímý přístup ke studijním programům vědecky zaměřeným. Kvalifikace odpovídající takovému programu se obvykle získávají kratším studiem. Tyto programy jsou nejčastěji zařazovány do úrovně ISCED 5B.

### Úhrnná teoretická doba trvání

Úhrnná teoretická doba trvání programů počátečního vzdělávání na terciární úrovni odpovídá ekvivalentu prezenčního studia těchto programů od počátku úrovně ISCED 5.

### Struktura diplomů a kvalifikačních osvědčení

Toto hledisko umožňuje třídit kvalifikace jak úrovně ISCED 5A, tak i ISCED 5B podle jejich pozice v kvalifikační struktuře terciárního vzdělávání příslušné země.

Pokud jsou teoreticky zaměřené programy strukturovány a poskytují několik následných diplomů, umožňuje přímý vstup do úrovně ISCED 6 teprve poslední kvalifikace. Všechny předchozí programy jsou zařazovány do úrovně ISCED 5A.

### **Kombinace doplňkových hledisek pro ISCED 5**

| Programy úrovně ISCED 5 | Typ programů                                                          | Struktura diplomů a kvalifikačních osvědčení | Teoretická úhrnná doba trvání studia na terciární úrovni (roky) |          |          |
|-------------------------|-----------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------|----------|----------|
|                         |                                                                       |                                              | 2 až < 3                                                        | 3 až < 6 | 6 a více |
| ISCED 5A                | Programy umožňující vstup na úroveň ISCED 6, zaměřené více teoreticky | První diplom                                 |                                                                 |          |          |
|                         |                                                                       | Druhý a další diplom                         |                                                                 |          |          |
|                         |                                                                       | Vědecká příprava                             |                                                                 |          |          |
| ISCED 5B                | Přímý vstup na trh práce, zaměřené více prakticky                     | První osvědčení                              |                                                                 |          |          |
|                         |                                                                       | Druhé osvědčení                              |                                                                 |          |          |

### **Příklady vzdělávacích programů zařazených v ISCED 5 v České republice:**

- 5A bakalářské studium koncipované jako předstupeň magisterského studia
- 5A navazující magisterské studium
- 5A magisterské studium
- 5A absolventi magisterských studijních programů kteří absolvovali další vzdělávání poskytované vysokou školou nesměřující k udělení titulu
- 5B absolventi bakalářských studijních programů, nebo absolventi VOŠ, kteří absolvovali další vzdělávání poskytované vysokou školou nesměřující k udělení titulu
- 5B studium na vyšší odborné škole
- 5B bývalé pomaturitní studium specializační
- 5B bývalé pomaturitní studium inovační
- 5B experimentální vyšší studium na středních odborných školách
- 5B poslední dva ročníky konzervatoře a speciální konzervatoře
- 5B bakalářské studium koncipované jako konečné
- 5B vzdělávání absolventů středních škol organizované vysokou školou v délce 2 - 3 roky (nesměřující k udělení titulu)

## **ISCED 6 - Terciární vzdělání - druhý stupeň**

### **Základní pravidla**

Tato úroveň je určena pro ty terciární programy vzdělávání, které vedou k udělení diplomu vědeckého stupně. Programy jsou proto věnovány prohloubenému studiu a původnímu výzkumu a nejsou založeny pouze na výuce.

Úroveň ISCED 6 zahrnuje rovněž část vzdělávání zaměřenou na vědeckou přípravu v těch zemích, kde se studenti při vstupu na terciární úroveň zapíší přímo do vědecké přípravy.

### **Klasifikační hlediska**

Pro určení úrovně ISCED 6 platí hlediska:

- *Hlavní hledisko:* Pro program je typické předložení doktorské nebo disertační práce publikovatelné kvality, která je výsledkem původního výzkumu a představuje výrazný příspěvek k poznání.
- *Vedlejší hledisko:* Přípravuje absolventy vysokých škol jak pro práci v profesorských sborech vzdělávacích institucí nabízejících programy ISCED 5A, tak i pro práci výzkumného charakteru ve státní správě, v průmyslu atd.

### **Příklady vzdělávacích programů zařazených v ISCED 6 v České republice:**

- doktorský studijní program ukončený titulem Ph.D.
- bývalá vědecká příprava ukončená tituly CSc., DrSc.